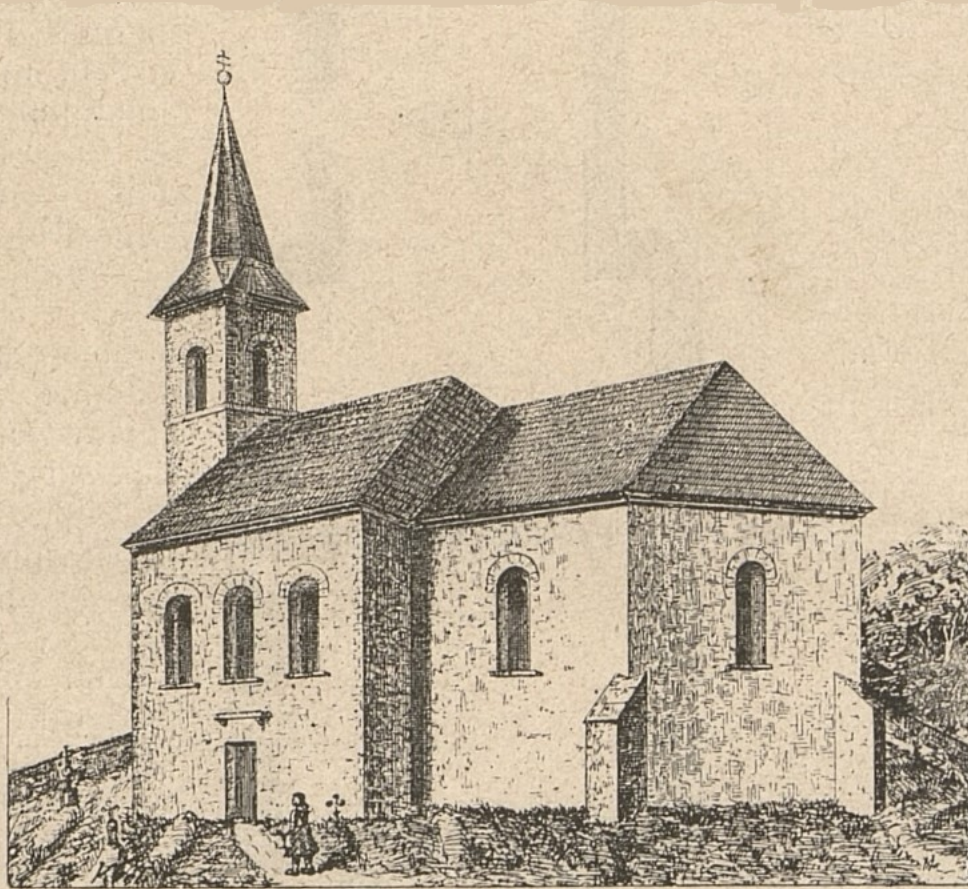

Václav Krch: Chrám vrcholtovický.

Method, časopis věnovaný umění křesťanskému, roč. 20., 1894, č. 1, 30. 1. 1894, s. 2-9.

1. CHRÁM VRCHOLTOVICKÝ.

Napsal a nakreslil profesor odborné školy Václav Krch.

Nedaleko posvátného »Blaníka«, od tohoto jihozápadně a starobylého města Mladé Vožice severozápadně, rozkládá se na výšině krabatiny českomoravské malá víska 16 nevelikých statků čítající, »Vrcholtovice« u lidu zvaná, však dle starých dat historiografů »Rchoutovice« nebo »Erchůtovice« pojmenovaná.

Nepovšimnut stojí na konci této dědinky starý památný chrám, ač jenom půl hodiny vzdálen jest od silnice z Mladé Vožice přes Neustupov do Votic vedoucí. Snad nepohodlná cesta nebo pouhé opomenutí archaeologů — kteří dosti bedlivě prohlédali údolí Blanické a stručně popsali památky téměř všech staveb historicko-uměleckých stávajících neb ve zříceniny propadlých a dávnešedověkosti slávu praotců kol Blaníku usedlých hlásající — bylo příčinou, že

jeden z těchto pomníků slávy stavitelské ve středověku až do dnešního dne zůstal rouškou tajemnou zahalen.

Starobylý chrám Vrcholtovický shlíží co svědek mnohozkušený již po mnohá století s výše své na všechny osudy a změny dědin se všemi památkami a chrámy, které v kolovatelem běhu událostí byly je potkaly. Kol něho rozkládá se od nepamětných dob prostícký hřbitov přífařených vesnic, kráslený vně na straně východní starými kaštanovými stromy, jež zastíňují svatyni téměř v poloviční výši tak, že příchozímu objeví se ony charakteristické formy chrámu, když jest u samých vrátek hřbitovních.

Chrám Vrcholtovický jest jednolodní, máje půdorys tvaru obdélníku a jest spojen na východní straně s chorem mnohoúhelníkovým. (Obr. 1.) Obdélník

ve světlosti 12·83 *m* délky a 8·80 *m* šířky mající na východní straně jest oddělený od apsidy obloukem vítězným 5·25 *m* širokým. Půdorys choru tvaru šestiúhelníku, jehož dvě strany vbíhají do lodí, vyniká nad všechny chrámy jemu podobné celého dalekého okolí.

Loď chrámová osvětlena jest šesti okny, z nichž tři nalézají se v severní, ostatní pak na jižní straně lodí, dosahující 2 *m*; vzdálenost jich až na nepatrné odchylky jest stejná, tak že touto souměrností oku mile lahodí.

V jižní straně lodí umístěn jest pod středním oknem hlavní vchod chrámu (Obr. 2.) s jednoduchými kamennými veřejí, nad nimiž zdvíhá se kamenný přístřešek nesený krakorcí.

Ve výši 6 *m* kryje loď chrámovou rákosový strop na místě dříve obvyklého stropu dřevěného u většiny chrámů tohoto druhu užívaného. V pozadí lodí ku straně západní umístěna jest kruchtta, spočívající na čtyřhranných sloupech bez patky. Pod kruchtou jest pak druhý vchod síní věžní na hřbitov.

Věž sama jest — v prodloužení podélné osy lodí — přistavěna ku její západní straně a má půdorys čtvercový, jehož vnější strana rovná se 5·40 *m*.

Jako loď chrámová svou jednoduchostí, ale za to lahodností symetrie na oko působí, tak opět chor poměrnou bohatostí a rozmanitostí forem dojem tento ještě více zvyšuje. Strana choru rovnoběžná s osou podélnou má délky až 6·50 *m* a druhá s touto úhel uzavírající 3·50 *m*. Taktéž síla zdi v choru jest nápadná, obnáší až 1·55 *m* a sesílena jest vně třemi opěracími pilíři.

V jižní straně choru prolomeno jest jedno okno, jehož šířka ve špaletování obnáší 1·84 *m*, za to šířka špaletování oken v šikmých stranách šestiúhelníku obnáší pouze 1·30 *m*. Okno ve výši 2 *m*

končí obloukem a za všech okolností na první pohled jest patrné, že to původní jich podoba. Na straně evangelia nalézá se vchod do sakristie, jež v předešlém století obdržela nynější podobu a mnoho zajisté na svém starobylém rázu pozdyla.

Chor překlenut jest klenutím, v temeni štětkovitým kamenem proloženým. Pod temenem klenby jest vrstva žulová a rulová. Tvrdý tento materiál proložený vápnem spečen jest řadou století v celek neozbrojenou rukou neporušitelný.

Klenutí choru podepírá 5 žebér žulových ve společný svorník se sbíhajících, profil jich má podobu čtyřúhelníkovou. Ač žebra postrádají všeho bohatého profilování, přece ta zvláštnost zasluhuje povšimnutí, že každé jednotlivé ve výši okna se opírá o zvláštní nosiče. Nosiče mají tvar obrácených hrotů a shledáváme je na mnohých nejstarších chrámech gotických v Čechách.

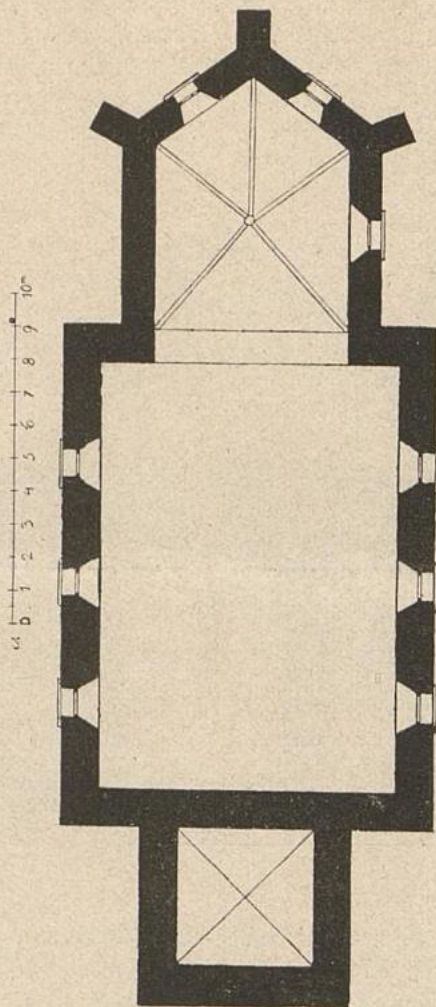
Žula Blanická, jež podstatnou část celé stavby chrámové tvoří, má i v žebrech místa. Každé žebro sestává ze pěti dílů žulových, jemnými spárami — podnes sotva viditelnými — od sebe dělenými. Svorník žebér tvaru kruhového zdobí plochý kříž vypuklinový o stejných délkách ramen, tvaru byzantského. Výška choru v tomto místě jest táž jako v lodí.

Jak výše jsem nazna-

čil, oddělena jest loď od choru obloukem vítězným. Oblouk tento jest tak silně ostroluký, že bezmála vbíhá jeho křivka až do vodorovné základny chrámu.

Všechna okna jak lodí tak choru postrádají všelijakých architektonických článků, za to se nápadně kosmo vnitř rozvírají a vně vodorovně zakončují.

Několikerou omítkou vápna na stěnách zastřeny jsou všechny jemné záhyby oblouků a hrany stěn v choru, a nelze tedy rozeznati, zdali nějakých

Obr. 1.

ozdob malovaných neb snad plastických buď pole oblouková na klenutí nebo kolmé stěny nesly. Barokový ornament, směsice to křivek dosti nesouvislých, pochází asi z polovice předešlého století a slouží málo k ozdobě tak krásného choru. Též cihelné dlaždičky, kryjící podlahu chrámovou, dlužno nahraditi vkusnějším materiálem.

Na vnější straně chrámu Vrcholtovického nespátřujeme žádných zvláštních okras na římsoví ani na věži, mimo rustiky. Celá stavba provedena jest z lámaného kamene rulového, k němuž něco cihel přimíšeno, a jenom podokenní římsy, veřeje a nárožní kameny pouze z tesané žuly zhotoveny jsou. Opěrací pilíře nemají ústupů, sahají pouze do výše oken a postaveny jsou směrem diagonálně. Kordonová římsa jak u vlastního chrámu tak i u věže zdobena jest obloukem a půlžlábkem, jenom žulový balkon nad hlavními dveřmi má složitější článkování oblounu a žlábků, jeho krakorce jsou ale tvaru jednoduchého. Též chrámové veřeje nenesou žádných ozdob ani článkování.

Obr. 2.

Nad chrámem zdvihá se mohutná vazba poměrně dosti vysoká, krytá šindelem; na straně choru vystupuje ještě věžička se zvonkem, přídavek to jako u mnohých jiných chrámů doby předešlého století. Vnější stěny v místech rožních mají rustikové ozdoby a oblouky oken tesané klenáky.

Přístavků mimo sakristii a věžičku se zvonkem kostel nemá, poněvadž však se slohem budovy nikterak nesouhlasí, ustoupil jsem i od jich nákresu. Věž krytá jest plechem a neposkytuje co do stránky historicko-architektonické žádných zvláštností, patrně, že byla později ku chrámu na místě původní dřevěné zvonice, jakých až do doby

nejpozdnější tohoto století stávalo, přistavěna. Vnitř věže umístěny jsou tři památné zvony, o nichž později pojednám.

Vnitřek chrámové prostory poskytuje, jak již bylo zmíněno, ladný pohled nejen svým architektonickým rozdělením, nýbrž i výzdobou kostelních předmětů a některých až podnes zachovaných uměleckých historických památek.

Nejprvnější zmínky zasluhuje obětní stůl hlavního oltáře — zbudován jako nejstarší oltáře z lámaného kamene — stojící osamocen. Jemu vrcholí malovaný obraz nejsvětější Trojice, již chrám jest zasvěcen. Dřevěný oltář zbudován pak jest ve slohu barokovém, po stranách obohacen sloupky, na nichž spočívá bo-

haté římsování. Kdy byl zaměněn nynější oltář sv. Trojice za starý, snad řezaný, o čemž nikde ve farní kronice zmínky není, nespátřujeme, ač mnozí z pánů duchovních ve kronice zaznamenali, kdy chrám okrášlili nechali neb na svůj náklad opravu provedli, přece letopočtu nelze se dopátrati, kdy hlavní oltář v nynější po-

době postaven byl.

Možno však naznačiti asi rok 1740 za dobu, kdy nynější oltář restaurován neb přeměněn byl. Psáno jest ve farní kronice, že v této době stal se chrám Vrcholtovický opět farním, a poněvadž byl velice sešlý, velikých oprav potřeboval. Obraz hlavního oltáře nazvati dlužno prací dosti dobrou, hlavně v koloritu; jeho kresba však postrádá přesnějších nuancí umělce. Figurální práce, pokud jich oltář nese, lze v harmonisaci ku celkové struktuře oltářní na prvním místě uvést, jsou to zdařené polychromované výtvořky plastické ve dřevě.

V lodi chrámové postaveny jsou dva oltáře, z nichž onen na straně evangelia

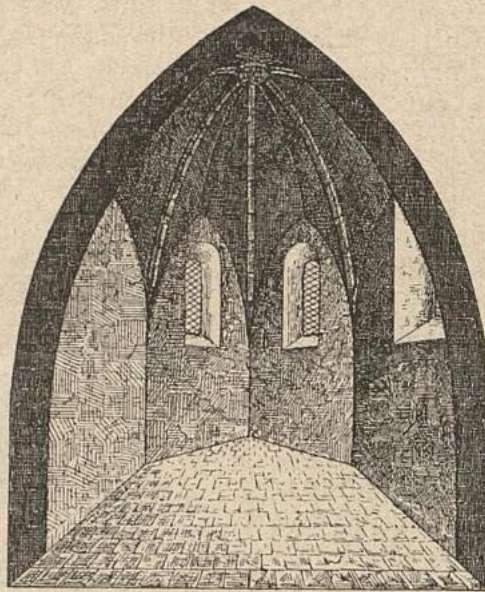
zasvěcen jest Panně Marii a druhý sv. Janu. I tyto malé oltářiky postaveny jsou ve slchu copovém s mnohými přehnanými ozdobami. Před každým z nich jest malý sklípek, chovající ostatky duchovních chrámu Vrcholtovického. Jednoduchá dřevěná kazatelna umístěna jest při oblouku vítězném, však pro nedostatek místa muselo se zdivo z oblouku ubrati, čímž v pravidelnosti a souměrnosti od křivky na pravé straně učiněna byla odchylka. Ve farních zápiskách činí se zmínka, že farář Vincenc Morávek kazatelnu umístil při sakristii, kde dříve stávala, není žádné stopy. V jednotlivých polích jsou na dřevě malované symboly čtyř evangelistů, jediná to ještě stará památka, nevynikající sice žádnou cenou uměleckou, ale technika jest tu jako na starých obrazech toho druhu povšimnutí hodná. Po bližší kazatelny jest dřevěná řezba vypuklinová »Kladení Krista do hrobu«. Co do kompozice jsou postavy aestheticky rozestaveny a v harmonický celek skupeny. Řízy šatu v technice jeví dobré propracování a správné ornamentální záhyby jeho poukazují na komponistu školy italské.

Vystoupíme-li po schodech do věžní předsíně kůrové, utkví oko na jedné z nejstarších malířských památek chrámu Vrcholtovického. Ač v zapomenutí tu visí starý ten obraz, o němž nikde zaznamenáno, kdy chrámu zaopatřen, přece šťastnou náhodou a nyní vzácnou péčí dp. faráře Myšky staráno o to, by vlhkem a prachem neutrpěl. Na celé postavě patrna jest ruka vyškoleného mistra, jak v kresbě, tak i v barvě. Řízy šatu klidně a přece důstojně halí celou postavu, aniž by oko pozorovatele vyrušeno bylo ze zadumání, v jakém uvedeny oduševněným výrazem tváře světce; i na jednotlivých končetinách patrně jsou ještě stopy dobrých poměrů a propracování anatomické. Z aesthetického stanoviska můžeme zde platně přijati za pravdu, že v jednoduchosti spočívá krása.

Ještě jedna vzácná památka cenná — bohužel že již zmařená — byly písne s iniciálkami na lavicích literáckých, jimž zvěčnělý arcibiskup kardinál kníže Švarcenberk při poslední návštěvě velice se obdivoval. Líto mně, že nemohl jsem se o nich nic podrobnějšího dovědět; snad to byly zbytky z nějakého Gradualu (kancionálu).

Chrám Vrcholtovický dále honositi se může oproti mnohým chrámům historicko-uměleckou vzácností kovovou, jest to koflík (cuppa) měděný. Zub času hlodal i na tomto tvrdém materiálu tak mnoho, že dnes kryje jej již několik nepěkných záplat, které formě nejsou okrasou. Leč prohlédneme tvar, jaký původně měl. Celá nádoba zdobena jest vně rytými ornamenty asi z první doby

renaissance. Krk nádoby rozdělen jest ve 2 oddíly, v nichž jednoduché tvary slíček a lístků oddělované kalíšky střídavě pnou se kol nádoby. Ačkoliv tyto jednoduché ozdoby nevynikají žádnou vzácností kompozice ornamentální, přece zasluhují zmínky svou originalností. Bohatší ornamentem jest břicho nádoby. Palmeta střídavě pletivem stuhovým spojena zdvíhá se stíhle do výše a vysílá listy v pružných křivkách souměrně na obě strany. K celkové formě nádoby druží se

Obr. 3.

tento ornament velice harmonicky. Koflík tento co historická památka chrámu Vrcholtovického, jakých po různu již nalzáme, zasluhuje jako skvost býti chován.

Mimo této památky nenalzáme z kovových náradí nic zvláštního. Křtitelnice jest cínařská práce jednoduchá bez ornamentů a profilování. Na noze dole ve tři křídla se rozbíhající spočívá cínová mísa úplně hladká, bez nápisů, krytá železnou plotnou. Původní kamená křtitelnice stojí dnes v zákoutí chrámovém. Jiných liturgických nádob ze starších dob chrám postrádá, a dá se souditi, že dle výše uvedené cuppy i těmi chrám bohatými a nábožnými kollátory obdařen byl.

Ještě zmínky zasluhují varhany; pamatují rok 1774, roku 1808 pak 1885 doznaly opravy. Větší ozdobou chrámu jsou však žulové pomníky a památníky bývalých kollátorů, jež dílem v lodi nebo v presbyterium ve sklípkách odpočívají. Žel, že podnes v podlaze uloženy jsou a tak stále zničení jdou vstříc. Bylo by to zásluhou patronátu, kdyby tyto staré stopy svědčící o posledním pobytu historické šlechty zachovány a někde ve stěnu vnitř chrámu postaveny byly.

Po straně evangelijní hlavního oltáře kryje žulová plotna vstup do sklípku, kdež uloženy jsou ostatky předčasně zesnulé dcery Vity ze Rzávého. Kámen rozměrů v délce 91 cm a 73 cm šířky má písmem latinským na okraji desky tento psaný nápis:

»Lethá 1615 v neděli oculi v mladistvém věku život svůj v Pánu dokonala urozená p. M. Vith. z Rzávého

Dole jest znak Vítův. Vítové a Lapáckové ze Rzávého užívali téhož znaku jako Sádlo z Vrážného: bílý pruh v červeném poli a chrta na přilbě, sedícího na podušce zlaté. Jan a Víta ze Rzávého podepsali stížný list ke sboru Kostnickému r. 1415.

V hlavní lodi jest hrobka rodiny Špulířů z Jiter. Deska žulová rozměrů mnohem větších než u prvního náhrobku, jejíž délka jest 2.56 m a šířka 88 cm, má v latinských písmenech následující nápis:

»Zdetky odpočívá uroz. a stat. rytíř

Písmo jest sekáno ve vodorovných řádkách, pod nimiž na dolní části nalézá se znak Špulířův. V přilbě na pravou stranu obrácené a na levou křídlem zakončené sedí postava berana. V dolní části znaku jest též v poli na příč beran na zadních nohou vzepřený.

Jedna z historických památek chrámu Vrcholetoveckého, po níž však není téměř stopy a jenom ze sporých známek na kameni, jež u hlavního vchodu chrámu se nalézá a sem — bezpochyby co úspora po vyšlapání podlahy — dán byl, dá se souditi, že to jest deska památní

snad paní Marie Menšičky z Menštejna a její 8 dítek, jež v chrámu odpočívají; kde — není v kronice zaznamenáno. Jenom péčí a horlivostí mého přítele p. Jana Štěpánka, řídícího učitele ve Vrcholetovcích, zachován byl aspoň nápis ze starého obrazu, jež zetlelý není dnes více k poznání ani co do barvy, ani v kresbě, který pravdivé svědectví to objasňuje. Z písma obrazu podávám opis z archivu školního ve Vrcholetovcích:

»Tato Tabule jest vyzdvižena na památku věrných milých manželů a dítek jejich, totiž urozeného a statečného rytíře pana Jachyma Špulíře z Jiter na Vitanovicích, Vrcholetovcích, Těmicích a Tučapech, J. M. císaře římského, uherského a českého krále rady a soudce zemského v království českém, kdežto z vůle Pána Boha sobě pojal za svou nejmilejší manželku urozenou pannu Marii Erozebii Menšičku z Menštejna na Vitanovicích, Vrcholetovcích, Těmicích a Tučapech, v lettu 1624 12. dne Novembris. Z Milosti a požehnání božského Pán Bůh ráčil jim plodu manželského požehnání a sedum synů a sedum dcer dáti a tuto v tomto chrámu Páně čtyry synové a 4 dcery s jedním vnukem spolu s svou milou paní máteří, kteráž s tohoto plačtivého údolí prostředkem smrti časné nepochybně do věčné slávy boha všemohoucího 4. dne juní 1657 vykročila, pohřbeny jsou v Pánu odpočívají. Jejichžto milým dušičkám Pán Bůh rač milostiv býti.«

Na pravé straně dveří sakristie vedle kazatelny zadělán jest do zdi náhrobní kámen, svědčící rodině Malovců. Nápis jeho jest následující:

»Letha 1695 dne 17 novembris

V hořené části desky vysekán jest dosti jasnými tvary znak Malovcův — půl koně. Znak Běšínův — spojené dva volské rohy — není nikde k nalezení, ač dle poslední vůle ze dne 26. července 1702 urozený Pán Jan Adam Běšín z Běšínů, pán na Vitanovicích, Vrcholetovcích, Leštině a Voldřichově, královský hejtman kraje Kouřimského, založil mešní fundaci s kapitálem 500 zl. na 6% na 52 mšl sv. ročně. Jeho choť Susana Cecilie předešla svého manžela

a uložila kapitál 300 zl. za podobným úmyslem jako její manžel.

Poslední a dle letopočtu nejmladší jest pomník Norberta ze Sauerů, proti postrannímu oltáři blahoslavené P. Marie. Má následující nápis dole se znakem Sauerských:

»Hic
.
.

Pojednáváje o stavbě věže podotkl jsem, že o zvonech zmíním se při památkách chrámových. Zvony chrámu vyznačují se nejen svým stářím, nýbrž i přepěkným souzvukem, jakého u novějších neshledáváme. Ze tří různých velikostí má nejmenší největšího stáří. Německými gotickými minusculemi z 15. století kolem okraje jest nápis:

»Slyt jest zvon
.

Mimo nápis nemá žádných ornamentálních ni figurálních tvarů.

Na větším zvonu, nejspíše sv. Františku zasvěceném — neboť mezi břichem a krkem vystupuje vypuklinová postava sv. Františka — lit jest opět minusculemi gotickými na krku tento nápis:

»Illa
.

Nejvzácnější na dekorativní stránku jest zvon největší sv. Václava. Mezi břichem a krkem v rámci ornamentálním z doby časné renaissance, latinským velkým písmem lze čísti:

»Setržiž a zrusz Hospodine
.
.
.
.
fecit me.«

Pod písmem v poli obruby ornamentální nalézá se tré figurek. První zobrazena jest smrt s kosou. Druhá postava má kol skupinu dvě dítek, z nichž větší drží menší v náručí. Velká postava drží v ruce jakousi větvičku ovinutou hadem, v pravici pak šat. Na třetí postavě podobně obnažené jako u výše jmenované dobře poznati v pohybu nějakého pastevce s holí na rameni a v levici držícího šat, jemuž mezi nohami probíhá pes. Postava sv. Václava s praporem v pravici a řasnatým pláštěm umístěna

jest na břichu nádoby. O znamenanych postavách na zvonech jakož i o váze není v kronice žádné zmínky.

Pojednav téměř o všech památkách historických a částečně i uměleckých v chrámu, nemohu opomenouti ještě uchovaných mešních rouch, zbytků to dovedného textilního průmyslu, z nichž mnohé patří století 17. a 18., a svědčí o tom, že i v této stránce staráno bylo o chrám, neboť bohaté paramenty ručně vyšívane stříbrem mají ještě úplně znalé zbytky přepěkných barev, tkaných květin hedvábím neb čistou lněnou nití.

Kdy chrám Vrcholtovický postaven byl, není známo; v zápiskách farních všude pouze psáno, že od dob »nepamětných« (»immemorabilis temporis«) chrám tuto stojí, a až podnes dokazuje jen jediný zápis duchovního správce z r. 1737, že sešlý chrám potřeboval velikých oprav.

Chrám Vrcholtovický jest stavba toho druhu daleko na jihu českém mezi malými chrámy snad jediná, a ať pročteme z archaeologických památek kteroukoli stať staveb chrámových, pojednává se vždy nejvíce buď o chrámech románských neb o gotických na jihu českém (Vlasák a Vocel: Památky archaeologické, D. I., IV.).

Již originální mohu nazvati chor, jehož dvě strany šestiúhelníku uzavírají chor apsidy na místě dříve obvyklé polokopule u slohu románského, a obvyklé polosloupy, o něž později ve slohu gothickém žebra pásů klenbových se opírala, zde jakož i u mnohých staveb přechodních chybí (Obr. 3.) a nahrazeny jsou obrácenými hroty. Příklad takového choru podává nám na jihu českém pouze chrám sv. Prokopa ve Strakoněcích, o němž již r. 1243 zmínka se děje, a Vocelem r. 1885 při obchůzce západních Čech prostudován a popsán byl.

Žebra chrámu Vrcholtovického mají základní tvar pravoúhlý. Příklad toho druhu viděti na chrámu v Milévsku. Stavba jeho počítá se mezi r. 1230 až 1250. (Dr. Neuwirth, str. 259; Vocel: Die Baudenkmale zu Mühlhausen in Böhmen, str. 37). Dvě okna choru Vrcholtovického jsou velmi charakteristická, v poměru k výšce dosti sůžená, nahoře částí kruhu zakončená a umístěná v polích obloukem silně ostrolukým překlenutých. Příklady téhož druhu oken zachovány do dnešního dne v chrámu Kouřimském a Hradištském, jakož i ve

chrámu Strakonickém. Nápadná jest i síla zdí, jakouž shledáváme na mnohých chrámech toho druhu, tak na chrámu sv. Anežky v Praze. Podobně jest to s pilíři opěracími.

Možno tedy dle různých architektonických příznaků a článků a hlavně dle obrazu půdorysu podobného onomu chrámu Strakonického, o němž již zmínka r. 1243 se činí, za to míti, že chrám Vrcholtovický a jeho chor na prvním místě vystavěn byl okolo r. 1250 až 1280, a až na malé změny původní podobu podnes zachoval.

Z historie chrámu Vrcholtovického známo, že byl r. 1350 plebáni ve vikariátu Štěpánovském, a sice na nejjižnějším rozhraní jeho mezi vikariátem Vltavským. Přečkal bouře husitské bez pohromy, jako většinou všechny menší chrámy. Při nedostatku duchovních byly tyto chrámy podřízeny jiným farním chrámům, a taký osud zastihl i tuto svatyni. Čteme v kronice farní, že od nepamětných dob byl filiálním chrámu Novovesského, kde byla fara, až teprve r. 1743 stal se opět samostatným.

Dle dat známí jsou plebáni až do r. 1419 (Jan zemřel okolo r. 1379, Jan ze Kbela 1379—1383, Kuneš 1383, Jan zemřel okolo r. 1403, Michal 1403, Mikuláš 1419) a od té doby pozbyl snad chrám vlastního duchovního, také není až do r. 1664 známo, ku které farnosti náležel. Teprve dočetl jsem se, že r. 1664 byl pod správou Novovesského.

Za tuto dlouhou řadu let sešlo farní stavení, nebyvši nikým obýváno tak, že dnes známo pouze místo u kostela, kde stávala, dle jména pole »na farce«.

Jak matrika farní svědčí, byli správci kostela Vrcholtovického Gaufredus Malce r. 1690—1692, Antonín František Hubálek 1692—1694, Jiří František Turinský 1694—1699, Václav Singer 1699—1703, Ac Relig. D. P. Leopold Ring, Ord. Cist. 1703—1733, Andreas Junger od měsíce května 1733 až do 2. května 1737, Adalbertus Pürstel od června 1737 do července 1740.

Tohoto roku stal se se svolením nejd. konsistoře chrám Vrcholtický farním. Prvním farářem, jemuž postavena nová farní budova, byl P. Pavel Pratschofft, narozený v Táboře. Zastával úřad farní od r. 1740—1750. Antonín Noblic 1750—1751. Pohřben v chrámu Páně před oltářem sv. Jana. Vincenc Morávek 1752—1753. Jan Václav Tůma

1753—1781, pochován před oltářem bl. P. Marie. Vít Sázavský 1781—1795, Jan N. Zving 1795—1805. František Antonín Král 1806—1823, Vavřínek Schauuff 1823 až 1847, Jan Peyrek 1847—1852. Administrátoři František Soukup do r. 1855. Karel Mlejnek do r. 1858. Desátý farář František Titěra 1858—1877. Administrátor Antonín Davídek. Josef Zákostelský 1878—1885. Administrátor Tomáš Prusík od ledna do června 1885. Dvanáctým farářem jest nynější důstojný pan Josef Myška, narozený v Studnicích, nastoupil duchovní úřad r. 1880 a farní r. 1885.

Jeho vzornosti má nejen kolátora ale i chrám hlavně co děkovati, že uvádí vše v nejlepší pořádek, staraje se o staré památky a obnovuje zanedbané farní knihy.

K doplnění historie chrámu Vrcholtovického podávám ještě, pokud sporé doklady mně dovolují, patrony čili kolátory. R. 1379 byl kollátorem Bohuněk Kramář z Prahy, r. 1383 Mareš a Přeck vladyka z Broumovic. R. 1403 Otrad z Vitanovic. Otrad byl přívrženec strany pod jednou, neboť r. 1419 dle zápisků »podával faráře konsistoří katolickou potvrzeného«. R. 1419 Jan Otrad z Vitanovic.

Po více let nejsou známi kollatoři, snad zmocnili se i zde panství Táboři, jako v jiných okolních místech, až teprve r. 1455 svobodný dvorec ve vsi spadl po smrti Václava Maliny z Vrcholtovic právem královským na Dobrana z Mutic, který vdově Dorotě věno její splnil. V 16. století patřily Vrcholtovice ku statku Vlčkovskému, neboť okolo roku 1571 držel Jiřík Vlčkovský z Vlčkovic půl vsi Vrcholtovic. Po dvaceti letech týž Jiřík prodal r. 1595 dvůr a ves Vrcholtovice Martinu Vončatovi ze Vrátkova, od něhož je přijala týmž způsobem Dorota Kořenská ze Sulevic. R. 1611 spojil je s Vitanovicemi Bedřich Míčan, r. 1613 vykázány za díl Janu Menšíkovi z Mensteina, jehož dceru pojal za manželku Jáchym Špulíř z Jíter. Po Špulířích r. 1678 byl majitelem Vrcholtovic Jan Josef z Běšínů, od jehož choti Marie Viktorie rozené Ježovské z Lub je koupil a s Vožicí spojil arcibiskup Ferdinand hrabě Khünburg, kterýžto rod jest podnes patronátem chrámu Vrcholtovického. Smlouva vyhotovena 20. září 1715, dle níž prodány Vrchol-

tovice s Vitanovicemi za 58.000 zl. rýnských a 100 dukátů klíčného.

Ku konci zmíniti se musím o místě památném, malou 1/4 hodinu od Vrcholtovic vzdáleném a kamenným křížem označeném. O masopustě r. 1594, 12. února sjela se okolní šlechta k rytíři Janovi Vchynskému ze Vchynic na jeho zámek Vitanovice. Při té příležitosti byl Oldřich Skuhrovský ze Skuhrova na Louňovicích pod Bláníkem od Oldřicha Malovce z Malovic a na Kostelci Podol-

ském (blíže Borotína) smrtelně raněn, takže ve dvou hodinách skončil. Tělo jeho pohřbeno v kostele Domašínském. (O souboji na Vitanovicích. Vlasák: Archeologické pam., str. 184). Brzy na to r. 1598 zemřel i Jan ze Vchynic na Vitanovicích a Těmicích, a pochován v chrámu Týnském v Praze, vedle hrobního kamene Čeňka z Klinsteina.

Za ochotnou službu při sbírání materiálu jsem díky zavázán dp. faráři Myškovci a řídícímu učiteli p. Štěpánkovi.

